

Дубовик Н. А., к. політ. н.,
Захлебін М. І., магістр
Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

Статтю присвячено пошуку оптимальних шляхів формування іміджу держави, розгляду сучасних технологій формування іміджу української держави, а також ролі інформаційно-комунікаційних технологій для відтворення привабливого імідж-образу України. Основна увага приділена аналізу класифікації технологій іміджу держави. За загальною класифікацією зроблено спробу віднайти сильні та слабкі сторони у формуванні іміджу держави. Розглянуто технології іміджування, зокрема визначено, що об'єктивним для аналізу іміджу держави є поділ за об'єктивністю інформації; характером інформаційної складової; відповідністю чи невідповідністю наявної інформації сучасному стану; зорієнтованість інформаційної складової на раціональне (розум) чи ірраціональне (почуття); за обсягом інформації та її важливістю.

Ключові слова: імідж, імідж-образ, імідж держави, іміджування, техніки іміджу, технології іміджу держави.

Постановка проблеми. Значні зміни другої половини ХХ – початку ХХІ сторіччя в житті світової спільноти (серед яких – завершення холодної війни, інформаційний прогрес людства, швидкі темпи всебічної глобалізації) призвели до «розмивання» національних кордонів, загострення конкуренції між країнами, інформаційно-комунікативних операцій та інтересів з боку всіх країн. У цьому контексті феномен національної образності, відомий за часів Макіавеллі як «національна маска», набув нового значення і став стратегічним ресурсом для кожної країни. Сьогодні на політичній карті світу дуже важко знайти країну, яка б не цікавилася своїм іміджем. Адже цілеспрямована політика, яка формує імідж країни, допомагає захистити її національні інтереси, досягти зовнішньополітичних цілей, створити атмосферу, яка підтримує кроки спільноти на міжнародній арені.

З огляду на зміни та труднощі, які переживає світовий політичний процес у ХХІ столітті, феномен національного політичного іміджу потребує наукового осмислення. Актуальність цього простежується у міркуваннях, чому Сполучені Штати Америки настільки прибуткові, щоб створити і підтримувати імідж демократичної наддержави, або чому зараз Російська Федерація використовує всі інформаційні ресурси, щоб повернути імідж Радянських часів? Безумовно, політичний імідж країни відіграє важливу роль у розвитку сучасного суспільства та впливає на її статус у світовому сприйнятті.

Україна в стані політичної кризи, нажаль має імідж політично нестабільної країни, що, звісно, не вигідно ні її політичній еліті, ні її громадянам. Тому, для формування привабливого політичного іміджу потрібні цілеспрямовані, теоретично обґрунтовані дії держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зацікавленість та усвідомлення значущості іміджу для майбутнього країни у вітчизняних дослідженнях простежується нещодавно, а технології іміджування здебільшого запозичені у американських політтехнологів та й на сьогодні лишаються у стані пошуку ідентичності, напрацювань власних здобутків, тощо.

Економічний зріз технологій іміджування знаходимо у дослідженні А. Старостіної, практичні аспекти формування міжнародного іміджу держави висвітлені І. Єремєєвою. О. Семченко розглядає формування іміджу держави в контексті політичної модернізації України. Політична модернізація досліджується як найважливіший ресурс наповнення позитивним змістом іміджу держави. Автори Т. Семенчук, В. Несін стверджують, що позитивний імідж держави безпосередньо пов'язаний із ставленням до нього, як інших країн світу, так і власних громадян країни. Від іміджу держави залежить рівень патріотизму. Особливого значення має імідж для тих держав, які розвиваються. К. Савон також доповнює цілісність бачення у державному іміджуванні. У своєму дослідженні аналізує правові положення, що регулюють процес створення привабливого іміджу, як всередині країни, так і за її межами. Н. Белова, А. Бугар, Н. Воробйова, Є. Петрова, Н. Шульга доповнили аспекти формування іміджу та розкрили власне бачення у створенні позитивного іміджу держави

Поєднуючи досвід сучасних науковців, маємо власне бачення щодо технологічних аспектів формування іміджу України.

Метою статті є визначити головні техніки та проблеми створення позитивного іміджу держави, зокрема на міжнародному просторі, на основі збереження культурної самобутності та ідентичності, визначити тенденції подальшої міжнародної іміджевої інтеграції України в умовах формування нового світового порядку, спираючись та враховуючи інформаційні технології впливу на формування сприятливого іміджу держави.

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційний світ для досягнення певних стратегічних і тактичних цілей використовує різноманітні технології для формування привабливого образу або, інакше кажучи, іміджу політичних суб'єктів (від окремих політиків до політичних інститутів і територій). Взаємодія та протистояння між державами стають інформаційно-комунікаційним середовищем. Розвиток інформаційних технологій, неконтрольоване використання великих обсягів інформації та інтенсивний обмін інформацією розмили кордони між країнами. Нові технології та Інтернет спричинили «зміну в концепціях і почали формувати нове середовище». Традиційні методи взаємодії замінюються віртуальними просторами, які кожен може створювати та змінювати. Сьогодні все більше людей зацікавлені в захисті ідентичності та культурної самобутності своєї країни. Особливості країни, певні національні традиції, історична пам'ять народу, ідеологія та світогляд створюють загальний образ, за яким країну впізнають у міжнародному співтоваристві. За останні півстоліття технічний прогрес, інформаційна війна та поширення впливу Інтернету на континентах, сприяли розширенню міжкультурних обмінів та посилили необхідність збереження культурних традицій. З 1950-х років поняття «імідж держави» широко використовується в аналізі міжнародних відносин [4].

Чим менше інформації про країну та контакти з нею, тим більша сила стереотипів, міфів, чуток (тобто суб'єктивної інформації, яка не відображає реальної ситуації, часто має негативний відтінок). Коли виникає інформаційний вакуум, люди схильні заповнювати «порожнє» міфами, утворюється більше місця для домислів, фантазії, уяви, чуток, тощо. Тому, цілеспрямоване проведення роботи з інформаційного супроводу важливих загальнонаціональних подій є важливим кроком у очищенні інформаційного простору та наповненні його «потрібним» контентом.

Техніки іміджування держави можна класифікувати за характером використовуваної інформації (див. рис. 1.1), методики можуть базуватися на поточних подіях і спеціально створених подіях. Часто обидва прийоми активно використовуються у процесі формування іміджу країни. З одного боку, потрібно управляти новинами так, щоб інформація доходила до аудиторії «потрібним» шляхом, а з іншого – забезпечити додатковий бонус до «скарбнички» імідж-образу. Не тільки слідувати відповідно до ситуації, а й створювати її. Наприклад, дуже ефективні для іміджу держави різноманітні масштабні заходи – свята, міжнародні виставки, спортивні заходи світового та національного масштабу, тощо. Це можуть бути як поточні події в житті країни, так і спеціально підібрані, щоб створити

позитивне враження про країну. Уряди різних країн вклали значні кошти в організацію таких спортивних заходів, як Чемпіонат світу, Олімпійські ігри, «Міс Всесвіт», «Євробачення» та інші конкурси, які щоразу підіймають та створюють виразний і багатогранний імідж держави.

Рис 1.1. Класифікація технологій іміджу держави

Близькі до попередньої класифікації, але не ідентичні, техніки поділяються залежно від того, наскільки зображення наближено до реальності чи віддалено: засновані на основі обробки інформації; зміни інформації. Для створення позитивного національного іміджу поточну інформацію можна опрацьовувати за допомогою інформаційних технологій, технічних засобів і психологічних прийомів. Залежно від цілей суб'єктів політичного процесу може змінюватися як його форма, так і зміст. Реалістичні зміни, не прикрашати, а змінювати різноманітні характеристики країни, які потребують оновлення та трансформації: реформи у відповідних сферах і регіонах, у соціальному, економічному та політичному житті суспільства [3].

Залежно від обсягу використовуваної інформації технології можна поділити на такі категорії: повністю надана інформація; обмежено надана інформація. Більшість технологій базується на певній кількості інформації, яка може бути похідною від природного перебігу речей або створена з певною метою, і у більшій чи меншій мірі пов'язана з нею.

За важливістю для національного іміджу технології можна розділити на основні та додаткові. Основні впроваджують у образ ключові характеристики та займають важливе місце у формуванні. На їх основі створено цей образ. Надбудови відіграють допоміжну роль у формуванні іміджу країни, за допомогою яких закріплюються наявні характеристики та збагачуються інші характеристики, що робить імідж стабільним та багатогранним [3].

У класифікації національних іміджевих технологій особливе місце займають раціональні та маніпулятивні технології. В основу цієї класифікації покладено один критерій – ступінь звернення до розуму чи маніпуляції емоційною сферою громадськості. Метою методів раціонального зображення інформації є інформування без спотворень інформації. Однак, у політичній практиці суто формальні прийоми раціональності зустрічаються рідко. Вони часто підсилюються бажаними результатами, посилюючи психологічні методи впливу, що робить їх маніпулятивними. Наприклад, теледебати, здебільшого використовують

прийоми раціонального іміджу та включають цілий набір психологічних технік, пов'язаних з учасниками і технічними засобами фіксації та поширення інформації.

Не менш ефективними є маніпулятивні методи формування іміджу. Дослідники вважають, що маніпуляції є невід'ємною частиною нашого життя. Ніякі засоби подолання відсталості та невігластва не замінять маніпулятивні технології. Негативною стороною маніпулятивних методів і прийомів є те, що на їх основі можна створити образ держави, що відрізняється від її справжніх характеристик, вводячи тим самим громадськість в оману та ставлячи під загрозу інформаційну та психологічну безпеку суспільства. Під інформаційно-психологічною безпекою розуміється захист людини і суспільства, їх життєвоважливих інтересів в інформаційній сфері, запобігання негативному інформаційно-психологічному впливу. Можна створити «дутий» образ, який суттєво відрізняється від реального. Але громадськість, яка зазнала маніпулятивного впливу, такий імідж сприймає як реальність. Крім того, він дуже стабільний і не підлягає сумніву. «У даний час спостерігається колосальне зростання ефективності засобів інформаційного впливу на психіку людей та суспільну свідомість» [1].

Варто зазначити, що, виходячи з масштабів міжкультурної взаємодії в сучасному інформаційному світі, державі складніше виробити «дутий» образ, ніж іншому політичному суб'єкту (лідеру, партії, владі). Імідж країни багато в чому базується на реальних характеристиках. Так, позитивний імідж держави є свідченням її багатства, могутності та рівня розвитку.

Репрезентативним є образ закритого суспільства – Північної Кореї, когнітивний стан якої абсолютно різний вдома та за кордоном. В очах світової громадськості Північна Корея є злюю тоталітарною державою з ядерним потенціалом, яка становить загрозу миру. За допомогою тотальної маніпуляції масовою свідомістю серед громадян здійснюється потужна ідеологічна обробка, формується сакральний образ країни та її лідерів.

Тому «імідж є найважливішим політичним інструментом, за допомогою якого правлячі суб'єкти намагаються цілеспрямовано впливати на громадську думку» [2].

У сучасній політиці використовується велика кількість прийомів, так званих технік створення іміджу. Завдяки їх використанню вдається сформувати емоційнонасичений образ, який впливає на свідомість і слугує кожній державі в заданому напрямку. Через це формування національного іміджу є важливою умовою успішної реалізації нового інформаційного простору.

Висновки. У сучасній політичній практиці використовуються різні прийоми формування іміджу держави. За їх допомогою можна сформувати самобутній, привабливий, емоційнонасичений імідж, що впливає на суспільну свідомість та служить певному напрямку розвитку держави. Різні техніки іміджування покладені в основу класифікації (рис. 1.1.). Об'єднавши американсько-європейський досвід важливо віднаходити найслабкіші та найсильніші сторони, саме з них починати формувати привабливий національний імідж-образ. Слабку сторону варто радикально змінювати, а сильною стороною утримуватися на міжнародній арені, заявляючи про важливість власного існування і ролі у міжнародному процесі. Найбільша небезпека для нашої держави криється у використанні маніпулятивних технік, зокрема інформаційного впливу на громадян, що спотворює реальність та створює загрозу інформаційній та психологічній безпеці. Проте, імідж держави є важливою умовою успіху в реаліях нового інформаційного простору, який широко використовується в суспільно-політичному полі.

Список використаної літератури

1. Белова Н.Є. Політичний міф як маніпулювання масовою свідомістю. *Модернізація суспільних наук в епоху глобальних змін: економічні, соціальні, філософські, політичні, правові, загальнонаукові аспекти*, Київ. 2017, С. 19-21. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua> (дата звернення: 05.08.2023).

2. Бугар А. Деякі аспекти формування іміджу країни в інформаційному просторі. *European Political and Law Discourse*. 2020. Vol. 7. Iss. 6. P. 240- 249.
3. Бурстін Д. Імідж. Види іміджу. *Джорджія*. 1993. С. 45-53. URL: https://stud.com.ua/64481/zhurnalistika/vidi_imidzhu (дата звернення: 04.08.2023).
4. Воробйова Н. Формування національного бренду України на світовому ринку. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197246567.pdf>
5. Петрова Є. А. Іміджелогія-2006: актуальні проблеми соціального іміджмейкінгу. Матеріали Четвертого міжнародного симпозиуму з іміджелогії. РІЦ АІМ, 2006, 358 с.
6. Шульга Н. В. Міфотворчість у засобах масової інформації. *Концепт*. 2013. №3. С. 1-10.

REFERENCES

1. Bjelova N.Je. (2017). Politychnyj mif jak manipuljuvannja masovuju svidomistju. [Modernizacija suspilnykh nauk v epokhu globalnykh zmin: ekonomichni, socialjni, filosofjski, politychni, pravovi, zaghalnonaukovi aspekty]. Kyjiv., S. 19-21. Retrieved from: <https://dspace.uzhnu.edu.ua> (data zvernennja: 05.08.2023).
2. Buhar A. (2020). Dejaki aspekty formuvannja imidžu krajiny v informacijnomu prostori. [Some aspects of the formation of the country's image in the information space]. *European Political and Law Discourse*. Vol. 7. Iss. 6. P. 240- 249.
3. Burstin D. (1993). Imidzh. Vydy imidzhu [Image. Types of image]. *Dzhordzhija*. S. 45-53. Retrieved from: https://stud.com.ua/64481/zhurnalistika/vidi_imidzhu (data zvernennja: 04.08.2023).
4. Vorobjova N. Formuvannja nacional'noho brendu Ukrajiny na svitovomu rynku [Formation of the national brand of Ukraine on the world market]. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/197246567.pdf>
5. Petrova Je. A. (2006). Imidzhelohija-2006: aktualjni problemy socialjnogho imidzhmejkinghu: materialy [Imageology-2006: current problems of social image-making]. Chetvertogho mizhnarodnogho sympoziumu z imidzhelohiji. RIC AIM, , 358.
6. Shuljgha N. V. (2013). Mifotvorchistj u zasobakh masovoji informaciji [Myth-making in mass media]. *Koncept*. №3. Pp. 1-10.

DUBOVYK NATALIJA, ZAKHLIEBIN MARKO. TECHNOLOGICAL ASPECTS OF STATE IMAGE FORMATION. *The article is dedicated to the search for optimal ways of shaping the image of the state, considering modern technologies for shaping the image of the Ukrainian state, as well as the role of information and communication technologies in creating an attractive image of Ukraine. The primary focus is on the analysis of the classification of state image technologies. According to the general classification, an attempt is made to identify the strengths and weaknesses in shaping the state's image. Image technologies are examined, including the recognition that objectivity in analyzing the state's image is determined by the objectivity of information, the nature of its informational component, the correspondence or non-correspondence of available information to the current state, orientation of the informational component towards rationality (reason) or irrationality (emotion), and the volume and importance of the information.*

The article explores the challenges of creating a positive image of the state, particularly on the international stage, based on preserving cultural identity and identity. It identifies trends in Ukraine's further international image integration in the context of shaping a new world order, relying on and considering the impact of information technologies on shaping the state's image.

Additionally, special attention is given to communication tools that play a significant role in shaping public opinion, the emergence of myths, stereotypes, fakes, propaganda, and more. With a vast arsenal of techniques for highlighting events against a specific background, or conversely,

suppressing them, focusing the attention of the global community on specific facts, internet media shape the information space.

For the further development of Ukraine's image, it is essential to use cutting-edge image-building technologies. The requirements for comprehensive inter-industry work on the proper image of our country become relevant. Ignoring these requirements can lead not only to a damaged image but also to national instability and the undermining of international subjectivity. Therefore, to improve Ukraine's image, a range of modern information technologies is being introduced. Strengthening Ukraine's informational presence in the international media space through extensive involvement of Ukrainian diplomatic institutions in active cooperation with local media and the organization of informational events has become favorable.

Creating a positive international image of Ukraine is a necessary condition for ensuring the protection of its national interests, adhering to the strategic course towards European integration, successful competitive struggles in the international market, and investment; popularizing cultural values in the global community.

Key words: *image, international image, state image, imaging, image techniques, state image technologies.*